

**YOSH FUTBOLCHILAR TEXNIK TAYYORGARLIGINING MUSOBAQA
FAOLIYATIGA TA'SIRI**

O.R.Igamberdiyev

O'zDJTSU P.f.b.f.d.

Toshpulatov Abbos Saidmurodovich

O'zDJTSU 2-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7902024>

Annotatsiya. Mazkur maqolada yosh futbolchilar texnik tayyorgarligining musobaqa faoliyatiga ta'siri haqida so'z boradi. Maqola davomida asosli fikr va mulohazalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: yosh futbolchilar, texnik tayyorgarlik, asosiy mezon.

**THE EFFECT OF TECHNICAL TRAINING OF YOUNG PLAYERS ON
COMPETITION ACTIVITY**

Abstract. This article talks about the influence of the technical training of young players on the activity of the competition. Reasonable opinions and comments are presented throughout the article.

Key words: young players, technical training, main criteria.

**ВЛИЯНИЕ ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ЮНЫХ ИГРОКОВ НА
СОРЕВНОВАТЕЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ**

Аннотация. В данной статье говорится о влиянии технической подготовки юных игроков на конкуренцию. Обоснованные мнения и комментарии представлены на протяжении всей статьи.

Ключевые слова: юные игроки, техническая подготовка, главный критерий.

Futbolchilar tayyorgarligining asosiy mezoni musobaqa faoliyati bo'lib, u o'yin natijasi va murabbiyning ekspert bahosi bilan bir qatorda tezkor ish hajmi, shuningdek, texnik-taktik harakatlar miqdori va aniqligi bilan tavsiflanadi. O'yinchilarning musobaqa faoliyati to'g'risidagi axborot asosida murabbiy jamoa tayyorgarligining joriy rejasiga tegishli o'zgartirishlar kiritadi. Musobaqa faoliyatini qayd etish mamlakatimiz va chet el sportchilarining har bir muayyan o'yinida o'yinchilarning faoliyatlari haqida juda ko'p materiallar yig'ishga imkon berdi. Lekin yosh futbolchilarda bu tadqiqotlar epizodik xususiyatga ega bo'ldi, shuning oqibatida mazkur muammo deyarli o'rganilmaganicha qolmoqda. Masalan, A.V.Petuxov (104) malakali hamda 11-12 yoshli futbolchilar musobaqa faoliyatini taqqoslar ekan, texnik-taktik harakatlarning ko'pgina miqdoriy-sifat o'lchamlari borasida mohir futbolchilar ishonchli ustunlikka ega ekanliklarini aniqladi. Texnik-taktik harakatlarni bajarish ishonchliligi malakali futbolchilarda – 70 %, yoshlarda – 52 %. Bu yosh futbolchilar texnik-taktik tayyorgarlik darajasini past deb baholashga asos bo'ladi. Bunda bolalar-o'smirlar futboli rivojiga to'siq bo'layotgan ob'yektiv va sub'yektiv xususiyatli shart-sharoitlarning butun bir majmuasi ajratib ko'rsatiladi.

Olingan natijalar yosh futbolchilarning sport natijalariga erishuvda jismoniy tayyorgarlik va jismoniy rivojlanishni tashkil etuvchi sifatlar yetakchi ahamiyatga ega ekanligidan, texnik-taktik imkoniyatlar esa sport natijasiga hal etuvchi ta'sir ko'rsata olmasligidan dalolat beradi. Musobaqalar o'tkazishning ko'rib chiqilgan shartlari yosh futbolchilarning imkoniyatlariga to'la javob bermaydi. Bunday sharoitda o'yinlar qattiq tezkorlik-kuch xususiyatlariga ega bo'lib, ularda uzoq masofaga noaniq uzatishlar va yakkama-yakka ko'rashlar ko'payib ketadi, bu erta yetilgan,

ya'ni texnik-taktik jihatdan yutqizsa ham yaxshiroq jismoniy rivojlanish hisobiga ustunlikka ega bo'lgan o'g'il bolalardan foydalanishni taqozo etadi. Musobaqa o'tkazish shartlariga kiritilgan tahrirlardan so'ng yakama-yakka kurashlar miqdorining 18,7 ta usulgacha ishonchli kamayishi yuz berdi. Uzoq masofaga uzatishlar miqdori birmuncha kamaydi, qisqa va o'rta masofaga uzatishlar soni esa ortdi. Aldab o'tish hamda to'pni olib qo'yish kabi texnik-taktik harakatlarning 1,5 barobardan ortiqroqqa keskin ko'payishi alohida kuchli o'yinchilar qiymati oshishiga olib keladi hamda ulardan o'yinda unumli foydalanishni ko'zda tutadi, bu esa sport natijasida ham aks etadi. Shu tariqa golli vaziyatlar miqdori 82,5 % ga oshadi.

Funksional holatni aniqlash, jismoniy sifatlari va texnik tayyorgarlikni rivojlantirish maqsadida 15-17 yoshli futbolchilar ustida tadqiqotlar o'tkazildi. Musobaqa faoliyati tahlilining ko'rsatishicha, (TSHFBDIMI) Toshkent shahar futbol bo'yicha Davlat ixtisoslashtirilgan maktab internati 15-17 yoshli futbolchilari bir o'yinda o'rtacha 478-526 ta texnik-taktik harakatni amalga oshiradilar, xatolar esa 34-36 %. Agar qisqa uzatishlar hisobga olinmasa, u holda 312-372 texnik-taktik harakat va 39-40 % xato, ya'ni yosh futbolchilar qisqa uzatishlarni ko'proq qo'llaydilar.

Bu yoshda o'yinda texnik-usullarni ko'proq qo'llash xususiyati qayd etiladi: Himoyachilar - qisqa va o'rta masofaga to'p uzatishlar, to'pni olib qo'yish, bosh bilan o'ynash, to'pni yo'l-yo'lakay tutib qolish, uzoq masofaga uzatishlarni eng yuqori - 47-51 % xatolar bilan, to'pni olib qo'yishni -33-35 %, bosh bilan o'ynashni -34-47 %, aldab o'tishni -31-39 % xato bilan bajarishi aniqlandi. Yarim himoyachilar -qisqa, o'rta, uzoq masofaga to'p uzatishlar, to'pni olib yurish va raqibni aldab o'tish, uzoq masofaga uzatishlarni bajarish vaqtida xatolar foizining eng yuqori darajasi -47-48 %, aldab o'tishda -36-37 %, bosh bilan o'ynashda -36-40 %, darvozaga zarba berishda -47-51 % bilan bajarishi aniqlandi. Hujumchilar -qisqa va o'rta masofaga to'p uzatishlar, darvozaga zarba berish, uzoq masofaga to'p uzatishlarni bajarishda xatolar foizi 46-47 %, darvozaga zarba berishda -53-66 %, to'pni olib qo'yishda -34-41 %. To'pni olib yurish va aldab o'tishdan kamroq foydalanishlari ma'lum bo'ldi.

1) Yosh futbolchilar faoliyati samaradorligi yuqori hujum faolligi hamda hujum va himoya harakatlarining aniqligini uyg'unlashtirish orqali ta'minlanadi. Faoliyatning eng muhim xususiyatlari umumiy aniqlik, tashabbus, himoya faolligi ko'rsatkichlari sanaladi. Ular yordamida muayyan yoshlar jamoalarining samaradorligi darajasiga qiyosiy baho berish, shuningdek, alohida o'yinchilarning jamoa faoliyati samaradorligiga qo'shgan hissasini baholash mumkin.

2) Musobaqa faoliyati ishonchliligi: hujum harakatlari yuksak darajadagi faolligi hamda aniqligi, mudofa faolligining eng maqbul darajadagi ifodaliligi, mudofa harakatlarining aniqligi yordamida ta'minlanadi. Ekstremal sharoitlardagi faoliyatni tashkil qilishda xatoliklar va tashabbus ko'rsatkichlari jiddiy ahamiyatga ega.

3) Yosh futbolchilar musobaqa faoliyati va shaxsiy xususiyatlari tahlili aniqlikning turli xillari bilan tavsiflanuvchi uch guruhni farqlab ko'rsatishga imkon beradi: ishonchli yoki ishonchsiz. Tayyorgarlikning aniqlangan turlarini qayd etish o'yinchilar texnik-taktik tayyorgarligini individuallashtirishga ko'maklashadi.

Yosh futbolchilar tayyorgarligi tizimining eng muhim elementlaridan biri majmualari nazoratdir.

Pedagogik kuzatuv ma'lumotlarini o'rganish natijasida ayon bo'ldiki, kichik yoshli maktab o'quvchilari tashkil etgan to'pli o'yinlar bir vaqtda ishtirok etuvchilar miqdori kam bo'lgan sharoitda, kichkina o'yin maydonchalarida o'tkaziladi. Bir vaqtda ishtirok etuvchilar soni ikki kishidan o'n kishigacha bo'lishi mumkin. Ularning soniga qarab maydonchalarning o'lchami (m):

10x5; 10x10; 15x15; 20x15; 30x20; 40x30 ni tashkil etadi. O‘yin elementlaridan darvozaga zarba berish elementi ustida alohida to‘xtash lozim. Yosh futbolchilarning ko‘rib chiqilayotgan barcha yosh guruhlari mazkur texnik usul musobaqa faoliyatida texnik-taktik harakatlar umumiy miqdorining ko‘pi bilan 5%ni tashkil etadi. Bu, o‘quv-mashg‘ulot jarayonida darvozaga zarba berishga u qadar ahamiyat bermasa ham bo‘ladi, degani emas. Shuni yodda tutish kerakki, musobaqa faoliyati tizimini shunga o‘xshash tarzda qurish yuqori malakali futbolchilarga ham xos.

Musobaqa faoliyati xususiyatlarini o‘rganish yosh futbolchilar tayyorgarligining deyarli o‘rganilmagan jihatlarini aniqlash imkonini beradi. Bu sohadagi yangi ma‘lumotlar yosh sportchilarni tayyorlash jarayonini optimallashtirish hamda mamlakat terma jamoasiga malakali zahira tarbiyalab berish uchun imkoniyat yaratadi.

REFERENCES

1. Абидов Ш. У. Ёш футболчиларни техник-тактик ҳаракатларини мусобақа шароитида баҳолаш ва самаладорлигини аниқлаш //Fan-Sportga. – 2020. – №. 6. – С. 17-19.
2. Абидов, Ш. У. "Ёш футболчиларни техник-тактик ҳаракатларини мусобақа шароитида баҳолаш ва самаладорлигини аниқлаш." *Fan-Sportga* 6 (2020): 17-19.
3. Абидов, Шавкат. "Футбол ўргатишда дастлабки тайёрлов гуруҳларида техник-тактик кўникмаларни ривожлантириш." *O‘zbekiston milliy universiteti xabarlari* 1.7 (2022).
4. Abidov Sh. U., Igamberdiev O. R., Bozorov S. R. Yosh futbolchilar mashg‘ulotlaridagi yuklamalari hajmini yoshga qarab o‘zgarishining maxsus harakat sifatlariga ta‘sir etishi //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 229-236.
5. Артиқов А. А. Футбол спорт турида дарвозага зарба бериш аниқлигини баҳолаш услубияти //Fan-Sportga. – 2022. – №. 1. – С. 48-51.
6. Артиқов А. А. Ёш футболчиларни дарвозага зарба бериш аниқлигини ўрганиш //Fan-Sportga. – 2021. – №. 3. – С. 79-81.
7. Артиқов АА Футболчиларнинг, техник усуллари аниқлигини. "такомиллаштиришга йўналтирилган махсус машқлардан фойдаланиш самарадорлигининг таҳлили." *Фан-Спортга.–2020* 3 (2020): 16-18.
8. Бозоров С. Р., Олимжонов Б. Дастлабки тайёрлов гуруҳи босқичида шуғулланувчи болларни машғулотларини ташкил этиш //Академические исследования в современной науке. – 2022. – Т. 1. – №. 18. – С. 13-17.
9. Бозоров, Сирожиддин Рустам Ўғли. "Спортчиларни шуғулланганлик даражасини аниқлашнинг замонавий усуллари таҳлили (футбол спорт тури мисолида)." *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)* 2.2 (2022): 410-419.
10. Igamberdiyev, Obidjon. "YOSH FUTBOLCHILARNI TANLAB OLISH VA SELEKSIYALASHDA YANGI TADQIQ QILISH USLUBIYATLARI." *Академические исследования в современной науке* 1.17 (2022): 159-165.

11. Igamberdiyev, Obidjan. "THE EFFECTIVENESS OF USING TESTS FOR ASSESSING THEIR MOTOR SKILLS IN THE SELECTION OF YOUNG FOOTBALL PLAYERS." *International Bulletin of Applied Science and Technology* 3.4 (2023): 451-456.
12. Игамбердиев, О. Р. "Умумтаълим мактабларидаги 11-12 ёшли ўқувчиларни футбол билан шуғуллантириш орқали жисмоний тайёргарлигини ошириш." *Автореф. дисс. н. ф. б. ф. д (PhD)–Чирчиқ* 58 (2022).
13. Игамбердиев О.Р. Кўп йиллик тайёргарликнинг дастлабки босқичларида футболчиларни саралаб олишнинг илмий – назарий асослари. // *Fan – sportga* • №8/2022.
14. Игамбердиев О., Бозоров Ф. ОСОБЕННОСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ФУТБОЛИСТОВ // *Академические исследования в современной науке.* – 2022. – Т. 1. – №. 17. – С. 169-173.